

Átláthatóság mint alkalmassági mérce – a Kbt. 2026. júniusi módosítása

Az átlátható gazdasági szereplő fogalma, a kiterjesztett összeférhetetlenség és az új közzétételi kötelezettségek a gyakorlatban

Az Országgyűlés 2026. június 23-án fogadta el az európai uniós forrásokhoz való hozzáférés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2026. évi XVIII. törvényt (kihirdetve: Magyar Közlöny 2026/80., június 26.), amely – negyvennél is több törvényt érintő csomag részeként – jelentős pontokon módosította a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvényt (Kbt.). A Kbt.-t érintő rendelkezések a kihirdetést követő harmadik napon, 2026. június 29-én léptek hatályba, vagyis a folyamatban lévő és az újonnan induló eljárásokban egyaránt azonnali alkalmazkodást igényelnek. A jogalkotó deklarált célja az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervéhez kapcsolódó ún. szupermérföldkövek határidőben történő teljesítése, ennek megfelelően a módosítás fókuszában az átláthatóság, a tényleges tulajdonosi viszonyok megismerhetősége és a korrupciós kockázatok visszaszorítása áll.

A módosítás legnagyobb horderejű eleme az átlátható gazdasági szereplő fogalmának Kbt.-be iktatása. Átláthatónak az a gazdasági szereplő minősül, akinek tényleges tulajdonosa az ajánlatkérő által megismerhető, és aki tulajdonosi és irányítási viszonyait az ajánlatkérő számára feltárja. A fogalom nem pusztán deklaratív: a kizáró okok rendszerébe épül be, így nem lehet ajánlattevő, részvételre jelentkező, alvállalkozó, és az alkalmasság igazolásában sem vehet részt olyan gazdasági szereplő, amely nem minősül átlátható gazdasági szereplőnek. A követelmény tehát a teljes teljesítési láncot lefedi, az ajánlattevőtől az erőforrást nyújtó szervezetig.

Lényeges, hogy az átláthatóság nem egyszeri, az ajánlattételkor teljesíthető feltétel. Az ajánlatkérő a bírálat során bármikor további információkat kérhet a gazdasági szereplőktől, a nyertes ajánlattevőnek pedig a szerződés teljesítése alatt is folyamatosan biztosítania kell a tulajdonosi-ellenőrzési viszonyaira vonatkozó átláthatóságot. A tényleges tulajdonos meghatározása körében a pénzmosás elleni törvény (Pmt.) szabályai is a közbeszerzési követelményekhez igazodóan módosultak, így a két szabályrendszer együttes értelmezése a jövőben megkerülhetetlen.

A módosítás az összeférhetetlenségi vélelmet kiterjeszti az ajánlattevő, a részvételre jelentkező, az alvállalkozó, valamint az alkalmasság igazolásában részt vevő szervezet tényleges tulajdonosára és e tényleges tulajdonosok hozzátartozóira is. Ezzel párhuzamosan kikerült a törvényből az a korábbi szűkítés, amely szerint a hozzátartozói összeférhetetlenség csak az érintettel egy háztartásban élő hozzátartozókra terjedt ki. A személyes kapcsolatokon alapuló befolyásolás lehetőségét a jogalkotó így lényegesen szélesebb személyi körben zárja ki. Ajánlatkérői oldalon ez az előkészítésben közreműködők és a bírálóbizottsági tagok összeférhetetlenségi nyilatkozatainak újragondolását, ajánlattevői oldalon pedig a tulajdonosi háttér és a rokon kapcsolatok előzetes átvilágítását teszi szükségessé – a mulasztás az eljárásból való kizárás mellett jogorvoslati kockázatot is hordoz.

A hatálybalépést követően az ajánlatkérőknek a közbeszerzési dokumentumokat az EKR publikus felületén, előzetes regisztráció nélkül hozzáférhető módon kell közzétenniük, kivételt csupán a Kbt.-ben nevesített esetek és a kizárólag EKR-úrlapon benyújtandó nyilatkozatminták képeznek. Új kötelezettség továbbá, hogy az egy évnél hosszabb határozott idejű, vagy határozatlan időre kötött szerződések esetén az ajánlatkérőnek tizenkét havonta közzé kell tennie az EKR-ben az adott időszakban teljesített szolgáltatások, illetve szállítások rövid leírását. E kötelezettség valamennyi, a hatálybalépéskor még le nem zárult szerződésre kiterjed, vagyis a már futó szerződésállomány felülvizsgálata és a közzétételi határidők naptárba állítása nem halogatható feladat.

A koncessziós beszerzési eljárások előkészítése körében az ajánlatkérő írásban köteles dokumentálni és a közbeszerzési dokumentumokban közzétenni az előzetes piacfelmérés és piaci konzultáció eredményeit, a kockázatok értékelését, a koncessziós jogosult befektetésének megtérülésére vonatkozó számításokat, valamint a verseny biztosítása érdekében tett intézkedéseket.

A kivételi körök alkalmazása szintén szigorodott. Ahol a közbeszerzés mellőzését az ország alapvető biztonsági érdeke vagy különleges biztonsági intézkedés indokolja, ott az országgyűlési bizottság a korábbi felmentés helyett az ajánlatkérői döntés jóváhagyásáról dönt, és e logika a védelmi és biztonsági beszerzésekről szóló 2016. évi XXX. törvényben is megjelenik. A végrehajtási szintű összhangot a 105/2026. (VII. 1.) Korm. rendelet teremtette meg, amely az uniós támogatásból megvalósuló minősített és alapvető biztonsági érdekű beszerzéseknél a mentesítési eljárást előzetes jóváhagyási eljárással váltotta fel.

A szakma számára külön figyelmet érdemel, hogy a szintén június 23-án elfogadott 2026. évi XX. törvény a felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói (FAKSZ) rendszer működésére vonatkozó rendelkezéseket 2026. december 31-ig meghosszabbította. A jogalkotó indokolása szerint 2026. június 30-át követően nem állt volna rendelkezésre olyan új szakmai vagy intézményi modell, amely a közbeszerzési szakértelem megfelelő szintű és ellenőrizhető fenntartását biztosítaná, ezért a hosszabbítás a szakmai támogatás folytonosságát és a jogbiztonságot szolgálja, egyúttal időt ad egy korszerű utódmodell kidolgozására.

A júniusi módosítás az átláthatóságot az eljárási alapelvek szintjéről a kizáró okok és a szerződésteljesítés kézzelfogható követelményévé emeli. Ajánlatkérői oldalon soron kívül aktualizálni kell a kizáró oki nyilatkozatmintákat és az összeférhetlenségi dokumentációt, gondoskodni kell a közbeszerzési dokumentumok publikus EKR-elérhetőségéről, valamint ki kell alakítani a hosszú távú szerződések tizenkét havonkénti teljesítési közzétételének belső rendjét. Gazdasági szereplői oldalon a tulajdonosi lánc feltárására való felkészülés, a tényleges tulajdonosi adatok naprakészen tartása és az alvállalkozói kör előzetes átvilágítása vált versenyben maradási feltétellé. Aki e kötelezettségeket nem építi be idejében a folyamataiba, az nemcsak jogorvoslati és ellenőrzési kockázatot vállal, hanem – uniós forrásból finanszírozott beszerzés esetén – a támogatás elszámolhatóságát is veszélyezteti.

Felhasznált joganyag: 2015. évi CXLIIII törvény (Kbt.), 2026. évi XVIII törvény az európai uniós forrásokhoz való hozzáférés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról (MK 2026/80), 2026 évi XX. törvény, 105/2026 (VII. 1.) Korm. rendelet

Dr. Kormos Sándor